УДК 336.2: 502/504 DOI: 10.33730/2310-4678.1.2024.302625

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ З АКЦЕНТОМ НА ВИКИДИ CO2: АНАЛІЗ ДОСВІДУ КРАЇН ЄС І ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

В.Р. Дишлик
аспірант
Інститут агроекології і природокористування НААН (м. Київ, Україна)
email: dyshlykv@gmail.com;
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-9242-679

У статті розглянуто ефективність оподаткування на викиди CO2 в контексті країн Європейського Союзу та його потенційне застосування в Україні. Висвітлено критичну потребу в перегляді економічних і виробничих підходів у відповідь на кліматичні зміни. Проаналізовано рівень надходжень до бюджетів країн ЄС завдяки екологічним податкам. Розглянуто конкретні приклади таких країн ЄС, як Данія, Латвія, Німеччина, Фінляндія, Швеція та Норвегія, що впровадили ефективні системи оподаткування викидів парникових газів, показуючи різні підходи та ставки податку. Також проаналізовано динаміку змін ставок податку на викиди CO_2 з 2019 до 2023 р., що вказує на глобальну тенденцію до посилення податкового навантаження на забруднювачів. Обґрунтовано, що екологічні податки є значущим інструментом у протидії негативним змінами навколишнього природного середовища, незважаючи на наявність різноманітних джерел фінансування охорони довкілля. На основі аналізу міжнародного досвіду з екологічного оподаткування запропоновано пропозиції для оптимізації щодо покращення екологічного оподаткування в Україні з метою підвищення екологічної ефективності.

Ключові слова: *екологічний податок, регулювання викидів, мінімізація екологічного впливу, вуглецеві викиди, вуглецева нейтральність.*

ВСТУП

Перегляд економічних і виробничих парадигм є невідкладним у контексті глобальних змін клімату та безперервного зростання парникових газів, що є прямим наслідком збільшення промислового виробництва та масштабів виробничих ліній. Вуглецеві викиди, які раніше асоціювалися переважно з енергетикою, нині стають суттєвим викликом для різноманітних секторів, включаючи сільське господарство, будівельну індустрію, транспорт і логістику. Відповіддю на ці виклики є активізація урядами по всьому світу нових передових стратегій і методів управління, спрямованих на мінімізацію екологічного впливу.

Європейський кліматичний закон відіграє стратегічну роль у контролі над викидами парникових газів у ЄС, визначаючи обов'язкову ціль досягнення вуглецевої нейтральності до 2050 року та встановлюючи амбіційнішу короткострокову мету зменшення викидів на 55% до 2030 року порівняно з 1990 роком.

Екологічний податок відіграє ключову роль у фінансовій підтримці стратегій збереження довкілля, сприяючи мінімізації викидів шкідливих речовин і стимулюючи забруднювачів до бережливого використання природних ресурсів. Ефективність цього механізму, однак, залежить від точного управління зібраними коштами, їх справедливого розподілу в межах різних бюджетних рівнів і цілеспрямованого використання на екологічні ініціативи.

Метою статті є аналіз ефективності системи оподаткування викидів CO_2 у країнах Європейського Союзу та обговорення покращення і потенційного застосування наявної податкової системи в екологічній сфері.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні аспекти екологічного оподаткування стали предметом глибокого аналізу багатьох іноземних та українських учених, включаючи таких видатних дослідників, як А. Пігу, П. Екінс, Б.М. Данилишин, О. Є. Найденко та ін. У контексті оподаткування викидів CO_2 особливу увагу привернули роботи У. Баумоля, В. С. Міщенка, А. В. Кривенка, Н. В Пахомової, які зробили значний внесок у розроблення та впровадження екологічного оподаткування. З огляду на швидкі зміни у фінансовій та податковій сферах, актуальним залишається неперервний моніторинг та оновлення знань у цій області, що сприяє розробленню ефективних стратегій екологічного оподаткування.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження ефективності екологічного оподаткування в країнах ЄС та його потенційного застосування в Україні базується на аналізі наявних даних, зібраних із різних джерел, включаючи статистичні дані Eurostat [2], звіти Світового банку [6], публікації в наукових виданнях, а також наукові роботи та аналітичні матеріали з відкритих джерел.

Для оцінки динаміки змін ставок податку на викиди CO_2 та їх вплив на економіку та екологію країн ЄС було використано метод порівняльного аналізу, який дозволив виявити тенденції змін та особливості застосування податків на викиди парникових газів у різних країнах Європейського Союзу.

У роботі також використано метод системного аналізу для вивчення взаємозв'язку між екологічним оподаткуванням, економічним розвитком країн та заходами з охорони довкілля. Основу емпіричної бази дослідження склали дані, отримані з офіційних звітів і статистичних оглядів. Зокрема, аналіз фінансових показників і викидів CO_2 у різних країнах ЄС було здійснено на основі останніх доступних даних, що включають період до 2023 року.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

У багатьох країнах світу вже існують механізми регулювання викидів, включаючи встановлення цін на викиди у формі податків, квот і сертифікатів. Паризька кліматична угода, визначивши остаточну відповідальність людства за зміну клімату, встановила необхідність впровадження ціни на викиди CO_2. Цей крок є важливим для перетворення символічної відповідальності в матеріальну відповідальність кожного громадянина. Важливо відзначити, що сектори бізнесу та промисловості не висловлюють сумніву щодо необхідності зменшення викидів. Деякі з них уже визначили власні цілі вуглецевої нейтральності, а більшість готові нести додаткові витрати, пов'язані зі зменшенням викидів [1].

У 2021 році уряди країн Європейського Союзу зібрали з екологічних податків загалом 331,3 млрд євро. Ця сума склала 2,2% ВВП ЄС та становила 5,5% від загального державного доходу ЄС, отриманого від податків і соціальних внесків (англ. *taxes and social contributions*, TSC).

У 2021 році значна кількість доходів від екологічних податків ЄС, а саме 78%, надійшла з податків на використання енергії. Податки на транспортні засоби склали 18%, тоді як податки на забруднення та використання ресурсів зайняли лише незначну частку — 3,6%. Податкове навантаження різнилося залежно від категорії та сектору екологічного податку. Компанії у 2021 році сплатили найбільшу частину енергетичних податків — 49,3%, водночас частка податків, зібраних із домогосподарств, була порівняно великою і склала 47,1%. Основними платниками транспортних податків були домогосподарства, що внесли до бюджету 68,3% від загальної суми у 2021 році, і вони ж сплатили більшість податків на забруднення та ресурси, що скали 54,5% (*табл. 1*).

Вартість екологічних податків ЄС у 2021 році була приблизно на 108,2 млрд євро вищою,

Таблиця 1

Загальні надходження від екологічного податку за видами та платниками податків у ЄС, 2021 р.

	млн євро	% від загальної суми екологічного податку	% від ВВП	% від загального державного доходу від податків і соціальних внесків	% надходжень (конкретного виду) екологічного податку (за платником податку)		
					корпорації	домогосподарства	нерезиденти
2021							
Загальний обсяг надходжень	331 303	100,0	2,24	5,52	49,3	47,1	3,4
Енергетичні податки	259 589	78,4	1,76	4,32	53,8	41,8	4,2
Транспортні податки	59 728	18,0	0,41	1,00	30,8	68,3	0,8
Податок на забруднення та ресурси	11 986	3,6	0,08	0,19	44,3	54,5	1,1

Джерело: [2].

ніж у 2002 році. Щоправда, відносно ВВП його рівень знизився з 2,6% до 2,2%. Тим не менш, динаміка надходжень від екологічного податку порівняно з ВВП і TSC змінилася у 2008 році, а потім знову у 2016 році. Після п'яти років послідовних знижень у 2009 році він почав збільшуватися (ймовірно, через економічну рецесію та падіння як в номінальному ВВП, так і в державних доходах унаслідок фінансової кризи) і залишався порівняно стабільним протягом наступних семи років. Починаючи з 2017 року коефіцієнти знову дещо знижуються. Під час першого кризового року COVID-19 у 2020 році більшість країн повідомили про значне зниження податків на енергію порівняно з 2019 роком. ЄС зареєстрував зниження на 9% між 2019 та 2020 рр., а п'ять країн (Естонія, Люксембург, Мальта, Австрія та Словенія) мали зниження податків на енергоносії понад 15%. У 2021 році загальні податки на енергетику в ЄС зросли на 12% порівняно з 2020 роком [2].

Якщо зосередитись виключно на сумарних показниках для промислових галузей, то можна відзначити, що Європейський Союз зафіксував зменшення обсягів надходжень від податків на енергоносії на 9% у період з 2019 до 2020 р. Водночас у чотирьох країнах — Естонії, Греції, Люксембурзі та Австрії — спостерігалося значне скорочення податкових зборів на енергоносії, що перевищило 20%. У 2021 році лише на Кіпрі та у Фінляндії було зафіксовано невелике зниження, відповідно на –1,5% і –0,6%, податків на енергетику порівняно з 2020 роком. Загальна сума ЄС для галузей промисловості для енергетичних податків у 2021 році зросла на 18% порівняно з 2020 роком (*рис. 1*).

Відповідно до рекомендацій Коаліції лідерів із тарифікації викидів вуглецю, досягнення цілей Паризької угоди можливе за умови встановлення викидів CO2 у діапазоні від 40$ до 80$ за тонну до 2030 року і від 130$ до 150$ за тонну до 2050 року. Однак наразі ціни на викиди CO2, а також їхні плановані підвищення в більшості країн світу залишаються нижчими, ніж рекомендовані [3].

В економічно розвинених країнах пріоритетними напрямами використання систем екологічного податку є:

1. Оподаткування, спрямоване на вирішення екологічних викликів міжнародного, національного або регіонального масштабу.

2. "Транспортний" екологічний податок, який зазвичай включається до загального податку за використання автомобілів і широко застосовується в більшості європейський країнах, а також у Канаді та Японії.

3. Екологічні податки на авіаційний транспорт, які додаються до базових ставок податків за виконання цього виду діяльності (наприклад, у Канаді, США, Данії, Норвегії та Швеції).

4. Збори за забруднення, що включають викиди в атмосферу та скиди у водні об'єкти.

5. Екологічне оподаткування специфічних груп товарів, таких як мінеральні добрива (застосовується в Норвегії та Швеції), пестициди (у Данії, Франції, Угорщині, Португалії, Швейцарії тощо), пластикова упаковка (у Данії, Угорщині, Ісландії, Польщі), батареї та акумулятори (у Данії, Швеції та Японії), мастильні матеріали(у Фінляндії, Франції, Норвегії).

6. Енергетичні податки, включаючи податки на паливо з урахуванням вмісту екологічно шкідливих речовин, таких як свинець, вуглець, сірка та оксиди азоту [4].

В Європейському Союзі енергетичні та транспорті податки є найбільш поширеними видами екологічного оподаткування. Водночас податки на енергію складають основну частку —

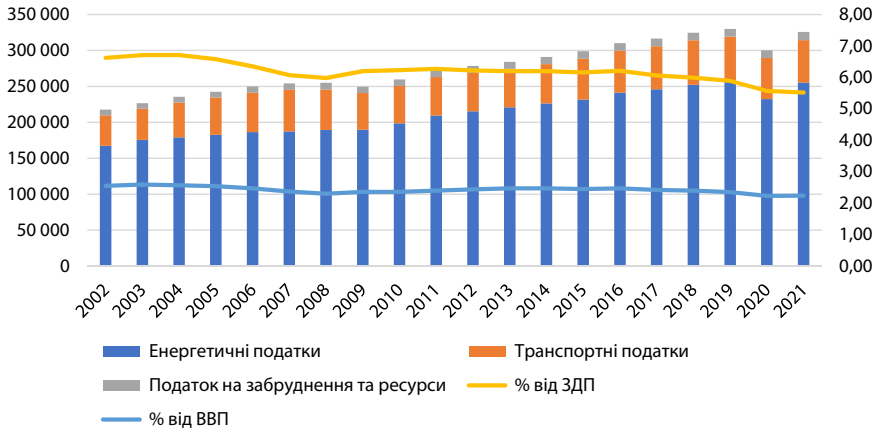

Рис. 1. Надходження екологічних податків за видами та загальна сума екологічних податків як частка ЗДП (загальних доходів держави від податків і соціальних внесків) та ВВП

Джерело: [2].

78% від усіх екологічних податків, тоді як частка транспортних податків становить 18%.

З *таблиці 2* можна зробити висновок, що країни Європейського Союзу активно впроваджують і застосовують податкові та регуляторні механізми для зменшення викидів парникових газів і стимулювання переходу до більш чистих джерел енергії. Застосування податку на викиди CO_2, як інструменту кліматичної політики демонструє їх відданість боротьбі з глобальним потеплінням. Країни ЄС розробляють та адаптують свої системи оподаткування і квотування для максимізації екологічної та економічної ефективності, водночас забезпечуючи фінансову підтримку інноваційних технологій та "зеленої" енергетики. При цьому вони використовують

Таблиця 2

Аналіз механізмів на викиди CO_2 у країнах Європейського Союзу

Країна	Характеристика
Данія	Данія використовує податок на викиди CO_2 від 1992 року, зараз він складає 24,37 євро за тонну для транспорту та опалення, що становлять 35% від усіх викидів. Країна також є частиною Європейської системи торгівлі викидами (далі — ЄСТВ), покриваючи електроенергію та видобувну промисловість (26% викидів), де ціна за тонну CO_2 становить 98 євро за тонну. Промисловість може отримати 30% квот безкоштовно, зокрема у нафтопереробці та виробництві цементу, цегли та скла [6]. У 2020 році податок приніс 650 млн євро. Увесь обсяг податку надходить до державного бюджету. Уряд стимулює підприємства до енергоефективності, пропонуючи знижку в 25% на податок за умови укладення добровільних угод. Водночас доходи від ЄСТВ, що становили 73,56 млн євро, спрямовані на інновації та дослідження в енергетичному секторі.
Латвія	У рамках державної стратегії Латвії, спрямованої на зниження рівня викидів парникових газів та адаптацію вуглецевого ціноутворення до стандартів ЄСТВ, відбувається поступове збільшення вуглецевого податку. З початку 2020 року податок становив 4,5 євро за тонну, з подальшим зростанням до 15 євро за тонну на 2023 рік. У минулому 40% доходів від цього податку надходило до місцевих бюджетів, однак тепер усі кошти спрямовуються до центрального бюджету країни. Підприємства в енергетичному секторі, які не підпадають під дію ЄСТВ, зобов'язані сплачувати податок за викиди CO_2. Податок застосовується до приблизно 15% усіх парникових газів, що викидаються. Доходи, отримані від цього податку на викиди CO_2, складають близько 8,44 млн євро в рік [7]. Кошти, отримані від податку, спрямовуються на захист довкілля та ініціативи, які мають на меті боротьбу з глобальним потеплінням.
Німеччина	У 2021 році Німеччина запустила власну національну систему, яка націлена на зменшення викидів у секторах будівництва та транспорту. Ця програма доповнює чинну з 2005 року ЄСТВ, котра регулює викиди парникових газів з енергетичних, промислових підприємств та авіаперевезень у межах ЄС [8]. Наразі в Німеччині діє податок на вуглець від видобутку палива, який становить близько 30 євро за тонну викидів CO_2 [9]. З 2012 року доходи від продажу квот на викиди CO_2 в рамках ЄСТВ у Німеччині спрямовуються до Спеціального фонду енергетики та клімату. Цей фонд використовує фінансування ініціатив з переходу на відновлювальні джерела енергії та кліматичних заходів [10].
Фінляндія	У Фінляндії податок на викиди CO_2 запроваджено з 1990 року. У 2023 році його ставка є однією з найвищих і становить 76,92 євро за тонну викидів. Податком охоплено 36% викидів парникових газів. Він застосовується до спалювання викопного палива, але не до компаній, які використовують його як сировину. Щоб пом'якшити податковий тягар, деяким галузям зменшили податок на прибуток. У 2019 році доходи від цього податку склали 1,6 млрд євро, які розділені порівну між загальним державним бюджетом і зниженням податку на прибуток для підприємств [11].
Швеція	Швеція у відповідь на екологічні виклики ввела податок на викиди CO_2 у ранні 1990-ті роки. Ставка податку на 2023 рік становить 115,34 євро за тонну. Податок застосовується до всього викопного палива, базуючись на його вмісті вуглецю, що дозволяє значно спростити адміністрування системи, оминаючи прямі вимірювання викидів. Швеція покриває податком 40% від загальних викидів парникових газів, при цьому всі зібрані кошти надходять до державного бюджету без спеціального призначення. У 2019 році кошти з податку на викиди CO_2 склали близько 2,043 млрд євро. Підприємства, які беруть участь у ЄСТВ, звільнені від цього податку. Виручка від торгівлі квотами на викиди у Швеції в 2020 році склала близько 56,52, млн євро [12].

Закінчення таблиці 2

Країна	Характеристика
Норвегія	У 1990-х роках країни Північної Європи були першими, хто впровадив податок на викиди CO_2, метою якого було одночасно знизити податкове навантаження на прибуток компанії і сприяти захисту клімату. У Норвегії система оподаткування та ЄСТВ регулює приблизно 85% викидів парникових газів, переважно застосовується до викидів від використання викопного палива. У 2023 році ставка податку на викиди CO_2 для нафтогазового сектору та внутрішніх авіаліній складає 71,53 і 61,01 євро відповідно. Загальний податок на CO_2 для мінеральної нафти складає 89,49 євро за тонну. Проте деякі галузі в Норвегії звільнені від податку на викиди CO_2 або користуються певними пільговими ставками. Наприклад, риболовля у відкритому морі не підлягає цьому податку, тоді як для теплиць передбачено зниження тарифів. Крім того, види інших парникових газів, які формують значну частку у секторах поза межами ЄСТВ, підлягають оподаткуванню різною мірою [13].

Джерело: складено автором на основі [6–13].

диференційований підхід до різних секторів економіки, забезпечуючи пільги та зниження ставки для певних галузей.

Динаміка змін ставки податку на викиди вуглецю з 2019 до 2023 р. виявляє глобальну тенденцію до впровадження та поступового збільшення податків на викиди вуглецю як заходу для боротьби зі зміною клімату. Аналіз виявляє значну варіативність у ставках податку на викиди CO_2 серед країн ЄС. Така різноманітність ставок може бути пов'язана з різними економічними рівнями, політичними стратегіями у сфері клімату, а також енергетичною політикою країн. Більшість країн з найвищими ставками податку на викиди CO_2 є країнами Європейського Союзу, що вказує на сильніше зобов'язання Європи щодо боротьби зі зміною клімату та переходу до сталого розвитку. Високі ставки податку можуть відігравати важливу роль у стимулюванні до зменшення викидів ПГ, спонукаючи до інвестицій в енергоефективності та використанні чистих джерел енергії (*табл. 3*).

Таблиця 3

Динаміка змін ціни податку на викиди вуглецю за 2019–2023 рр.

Країна податку на CO_2	2023	2022	2021	2020	2019	Рік впровадження
Австрія	32,5	30,00	—	—	—	2022
Данія	24,4	24,0	23,78	23,8	23,2	1992
Естонія	2,0	2,00	2,00	1,8	2,0	2000
Фінляндія	76,9	76,00	62,00	62,2	62,0	1990
Франція	44,6	45,00	45,00	44,8	44,6	2014
Німеччина	30,0					2021
Ісландія	35,4	30,93	29,72	27,4	27,4	2010
Ірландія	48,5	41,00	33,50	25,6	20,0	2010
Латвія	15,0	15,00	12,00	9,1	5,0	2004
Ліхтенштейн	120,2	117,27	85,76	90,5		2008
Люксембург	44,2	39,15	20,00			2021
Нідерланди	51,1	42,00	30,00			2021
Норвегія	83,5	79,12	58,59	48,5	52,1	1991
Польща	13,3	0,07	0,07	0,1	0,1	1990
Португалія	23,9	23,88	24,00	23,8	12,7	2015
Словенія	17,3	17,27	17,30	17,4	17,0	1996
Іспанія	15,0	15,00	15,00	14,6	15,0	2014
Швеція	115,3	117,30	116,33	108,8	112,1	1991
Швейцарія	120,2	117,27	85,76	90,5	83,2	2008
Україна	0,8	0,93	0,25	0,4	0,3	2011
Великобританія	20,5	21,36	21,23	20,1	20,3	2013

Джерело: складено автором на основі [5].

Ставка податку на CO_2 в Україні є нижчою порівняно з країнами схожого розвитку. Важливо, щоб Україна розробила власну систему, адаптовану до локальних умов та історичного розвитку, удосконалила збір і використання податкових надходжень, а також необхідно аналізувати перспективи інтеграції податкової системи з механізмами торгівлі квотами на викиди CO, враховуючи при цьому міжнародні зобов'язання, що бере на себе Україна.

В Україні до цього часу не створено ефективну систему екологічного оподаткування через зміни в системі та розподілі доходів від екологічних податків між центральним і місцевими бюджетами. Між 2015 та 2017 рр. 20% екологічних податків надходило до держбюджету, 55% — до обласного і 25% — до місцевих бюджетів. У 2018–2019 рр. відбулася зміна розподілу на користь державного бюджету — частка зросла до 45% і зменшилася до 30% для обласних бюджетів, тоді як для міських залишилась без змін. З 1 січня 2019 року ставка екологічного податку на викиди CO_2 зросла більш ніж у 24 рази. Проте збільшення ставок екологічного податку не стало достатнім мотиватором для забруднювачів щодо впровадження більш чистих технологій [14]. Це пояснюється тим, що вартість таких технологій суттєво перевищує розмір застосованих податкових ставок.

ВИСНОВКИ

В умовах глобалізації екологічне оподаткування трансформується в ключовий економічний механізм для стимулювання ефективного використання ресурсів, зменшення обсягів забруднення, а також залучення коштів для екологічних ініціатив через систему податкових відрахувань. Розвинені держави активно використовують цей інструмент, спрямовуючи зусилля на підтримку сталого розвитку та охорони довкілля.

У податковій системі України еколого-економічні механізми знаходяться на етапі формування і, відповідно, пройдуть через процес вдосконалення за допомогою внесення різноманітних поправок і доповнень. Однак навіть на цьому етапі, порівняно з подібними екологічними податками Європейського Союзу, можна визначити основні напрями для поліпшення, а саме:

1. Зниження податкових ставок для компаній, які скорочують емісії та відходи.

2. Впровадження спеціалізованого податку на використання агрохімікатів та антибіотиків у кормі для тварин із метою стимулювання застосування більш безпечних альтернатив.

3. Запровадження оподаткування товарів та їх упаковки, якщо вони містять шкідливі хімічні сполуки, сприяючи тим самим переходу на екологічне виробництво.

4. Поетапне збільшення ставок податку за викиди забруднюючих речовин, наближаючи їх до стандартів, що застосовуються в країнах ЄС, що відображає зобов'язання України перед міжнародною спільнотою у сфері екології.

5. Розроблення системи податкових заохочень для інвестицій у екологічне обладнання та технології, включно з митними пільгами, спрощенням амортизації основних фондів екологічного призначення, спонукаючи підприємства до впровадження ефективних заходів з охорони довкілля.

Ці заходи сприятимуть розвитку "зеленої" економіки та збереженню навколишнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бізнес оцінює потенціал скорочення викидів парникових газів в Україні до 40–45% до 2030 року. Європейська Бізнес Асоціація. 2021. URL: https://eba.com.ua/biznes-otsinyuye-potentsial-skorochennya-vykydiv-parnykovyh-gaziv-v-ukrayini-do-40-45-do-2030-roku/ (дата звернення: 11.02.2024).
2. Environmental tax statistics. Eurostat statistics explained. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_tax_statistics#cite_note-2 (дата звернення: 14.02.2024).
3. Carbon Pricing Watch. World Bank; Ecofys. 2017. URL: https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/26565 (дата звернення: 15.02.2024).
4. Юрченко Л.І. Екологія. К.: Вид-во ЦУЛ, 2009. 304 с.
5. Carbon Taxes in Europe. URL: https://taxfoundation.org/data/all/eu/carbon-taxes-in-europe-2023/ (дата звернення: 16.02.2024).
6. State and Trends of Carbon Pricing 2020 (May). World Bank. 2020. URL: https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/33809 (дата звернення: 16.02.2024).
7. Carbon pricing across the world: how to efficiently spend growing revenues? Institute for Climate Economics. 2018. URL: https://www.i4ce.org/wp-content/uploads/20181106_PC55_Carbon-Revenues_vENG.pdf (дата звернення: 03.02.2024).
8. CO_2 pricing brings Germany record 13 billion euros in revenues in 2022. 2023. URL: https://www.cleanenergywire.org/news/co2-pricing-brings-germany-record-13-billion-euros-revenues-2022 (дата звернення: 03.02.2024).
9. Germany Votes To Increase Its Carbon Price By 50%. 2023. URL: https://carbonherald.com/germany-votes-to-increase-its-carbon-price-by-50/ (дата звернення: 03.02.2024).

10. 170 billion euros for energy supplies and climate protection. 2022. https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/climate-and-transformation-fund-2066034 (дата звернення: 04.02.2024).
11. Environmental and Energy Taxation in Finland — Preparing for the Kyoto Challenge. 2000. https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/622996/J0400_Environmental+and+Energy+Taxation+in+Finland.pdf/bf880b78-6d64-461e-92c1-c823904bbb94?version=1.0 (дата звернення: 05.02.2024).
12. Report from the commission to the european parliament and the council. Report on the functioning of the European carbon market. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0740 (дата звернення: 04.02.2024).
13. Taxes and emissions trading. Energy facts Norway. URL: https://energifaktanorge.no/en/et-baerekraftig-og-sikkert-energisystem/avgifter-og-kvoteplikt/ (дата звернення: 04.02.2024).
14. Екологічний податок — 2019 в Україні: "гарячі" зміни як крок до європейської моделі розвитку чи елемент посилення тиску на бізнес? Ecobusiness. 2019. URL: https://ecolog-ua.com/articles/ekologichnyy-podatok-2019-v-ukrayini-garyachi-zminy-yak-krok-do-yevropeyskoyi-modeli (дата звернення: 06.02.2024).

EFFICIENCY OF ENVIRONMENTAL TAXATION WITH AN EMPHASIS ON CO_2 EMISSIONS: ANALYSIS OF THE EXPERIENCE OF EU COUNTRIES AND PROSPECTS FOR UKRAINE

Dyshlyk V.
Postgraduate Student
Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS (Kyiv, Ukraine)
e-mail: dyshlykv@gmail.com;
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-9242-6793

The article analyzes the effectiveness of CO2 taxation in the context of the European Union and its potential application in Ukraine. The author highlights the critical need to revise economic and production approaches in response to climate change. The author analyzes the level of budget revenues of the European Union countries due to environmental taxes. The article examines specific examples of EU countries such as Denmark, Latvia, Germany, Finland, Sweden, and Norway that have implemented effective greenhouse gas emission taxation systems, highlighting different approaches and tax rates. The author also analyzes the dynamics of changes in CO_2 tax rates from 2019 to 2023, which indicates a global trend towards increasing the tax burden on polluters. It is substantiated that environmental taxes are a significant tool in counteracting negative environmental changes, despite the availability of various sources of environmental financing. Based on the analysis of international experience in environmental taxation, the author offers proposals for optimization to improve environmental taxation in Ukraine with a view to increasing environmental efficiency.

Keywords: *environmental tax, regulation of emissions, minimization of environmental impact, carbon emissions, carbon neutrality.*

REFERENCES

1. Biznes otsiniuie potentsial skorochennia vykydiv parnykovykh haziv v Ukraini do 40–45% do 2030 roku [Business estimates the potential to reduce greenhouse gas emissions in Ukraine by 40–45% by 2030]. (2021). *Yevropeiska Biznes Asotsiatsiia — European Business Association*. URL: https://eba.com.ua/biznes-otsinyuye-potentsial-skorochennya-vykydiv-parnykovyh-gaziv-v-ukrayini-do-40-45-do-2030-roku/ [in Ukrainian].
2. Environmental tax statistics. Eurostat statistics explained. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_tax_statistics#cite_note-2 [in English].
3. Carbon Pricing Watch. (2017). World Bank; Ecofys. URL: https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/26565 [in English].
4. Yurchenko, L.I. (2009). *Ekolohiia [Ecology]*. Kyiv: Vyd-vo TsUL [in Ukrainian].
5. Carbon Taxes in Europe. (2023). URL: https://taxfoundation.org/data/all/eu/carbon-taxes-in-europe-2023/ [in English].
6. State and Trends of Carbon Pricing 2020 (May). (2020). World Bank. URL: https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/33809 [in English].
7. Carbon pricing across the world: how to efficiently spend growing revenues? (2018). Institute for Climate Economics. URL: https://www.i4ce.org/wp-content/uploads/20181106_PC55_Carbon-Revenues_vENG.pdf. [in English].
8. CO_2 pricing brings Germany record 13 billion euros in revenues in 2022. (2023). URL: https://www.cleanenergywire.org/news/co2-pricing-brings-germany-record-13-billion-euros-revenues-2022 [in English].
9. Germany Votes To Increase Its Carbon Price By 50%. (2023). URL: https://carbonherald.com/germany-votes-to-increase-its-carbon-price-by-50/ [in English].
10. 170 billion euros for energy supplies and climate protection. (2022). URL: https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/climate-and-transformation-fund-2066034 [in English].

11. Environmental and Energy Taxation in Finland — Preparing for the Kyoto Challenge. (2000). URL: https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/622996/J0400_Environmental+and+Energy+Taxation+in+Finland.pdf/bf880b78-6d64-461e-92c1-c823904bbb94?version=1.0 [in English].
12. Report from the commission to the european parliament and the council. Report on the functioning of the European carbon market. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0740 [in English].
13. Taxes and emissions trading. Energy facts Norway. URL: https://energifaktanorge.no/en/et-baerekraftig-og-sikkert-energisystem/avgifter-og-kvoteplikt/ [in English].
14. Ekolohichnyi podatok–2019 v Ukraini: "hariachi" zminy yak krok do yevropeiskoi modeli rozvytku chy element posylennia tysku na biznes? [Ecological tax-2019 in Ukraine: "hot" changes as a step towards the European model of development or an element of increased pressure on business ?]. (2019). *Ecobusiness Group*. URL: https://ecolog-ua.com/articles/ekologichnyy-podatok-2019-v-ukrayini-garyachi-zminy-yak-krok-do-yevropeyskoyi-modeli [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Дишлик Владислав Романович, аспірант, Інститут агроекології і природокористування НААН (вул. Метрологічна 12, м. Київ 03143, Україна; e-mail: dyshlykv@gmail.com; ORCID: https://orcid.org/0009-0004-9242-6793)

Новини

Новини

Новини • Новини • Новини

Найбільшого впливу на навколишнє середовище під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну спричинило руйнування греблі Каховської ГЕС у червні 2023 року. Це призвело до викиду 18 кубічних кілометрів води упродовж трьох-чотирьох діб, унаслідок чого було затоплено щонайменше 80 населених пунктів, розташованих нижче за течією на берегах Дніпра. Про це йдеться у звітіМоніторингової місії ООН із прав людини, опублікованому за підсумками двох років повномасштабного вторгнення росії в Україну. За спільною оцінкою, проведеною урядом України та ООН, затоплення внаслідок прориву греблі пошкодило понад 37 тис. будинків, 37 закладів освіти та приблизно 11 медичних закладів, а також порушило постачання питної води та надання санітарно-гігієнічних послуг мільйону людей, що вплинуло на їхні права на житло, освіту, здоров'я та воду.